

22142049

NORWEGIAN A: LANGUAGE AND LITERATURE – HIGHER LEVEL – PAPER 1
NORVÉGIEN A : LANGUE ET LITTÉRATURE – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
NORUEGO A: LENGUA Y LITERATURA – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Friday 9 May 2014 (morning)

Vendredi 9 mai 2014 (matin)

Viernes 9 de mayo de 2014 (mañana)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- The Bokmål version is followed by the Nynorsk version.
- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Choose either the Bokmål version or the Nynorsk version.
- Question 1 consists of two texts for comparative analysis.
- Question 2 consists of two texts for comparative analysis.
- Choose either Question 1 or Question 2. Write one comparative textual analysis.
- The maximum mark for this examination paper is *[20 marks]*.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- La version en Bokmål est suivie de la version en Nynorsk.
- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Choisissez ou la version en Bokmål ou la version en Nynorsk.
- La question 1 comporte deux textes pour l'analyse comparative.
- La question 2 comporte deux textes pour l'analyse comparative.
- Choisissez soit la question 1, soit la question 2. Rédigez une analyse comparative de textes.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est *[20 points]*.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- La versión en Bokmål es seguida por la versión en Nynorsk.
- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Elija la versión en Bokmål o la versión en Nynorsk.
- En la pregunta 1 hay dos textos para el análisis comparativo.
- En la pregunta 2 hay dos textos para el análisis comparativo.
- Elija la pregunta 1 o la pregunta 2. Escriba un análisis comparativo de los textos.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es *[20 puntos]*.

NORWEGIAN A: LANGUAGE AND LITERATURE – BOKMÅL VERSION

NORVÉGIEN A : LANGUE ET LITTÉRATURE – VERSION EN BOKMÅL

NORUEGO A: LENGUA Y LITERATURA – VERSIÓN EN BOKMÅL

Velg enten oppgave 1 **eller** oppgave 2.

1. Analyser og sammenlign de to tekstene nedenfor. Pek på likheter og forskjeller mellom de to tekstene. Vis sammenhengen mellom kontekst, mottakergruppe, formålet med tekstene og litterære og språklige virkemidler.

Tekst A

Trøtt

Så trøtt
 av møbler gardiner
 hvite lamper
 sorte lamper
 5 fra Venezia eller Paris
 blendende hvitmalte vegger
 og alle de gamle bildene
 som står i kjellerbodene
 sammen med messinglysestakene
 10 og furumøblene jeg er så trøtt
 av presskanner caffe latte-maskiner
 champagnekjølere i sølv
 skulpturer fra et galleri i Firenze
 hittil ukjente orkideer
 15 på geledd i vinduene
 øyne bak glass i Bvlgari-briller
 så trøtt av Brunello
 og Bollinger
 trøffelolje fra Piemonte
 20 mørheten på antilopebiff fra Australia
 trøtt av diamanter i ørene
 på henne som bare er fjorten år
 og stikker Visa-kortet inn i veggen
 ved Louis Vuitton-butikken som ikke har
 25 ei eneste veske
 som koster under ti tusen kroner
 skulderreim av gull
 barbiedukkerhunder
 chihuahua eller yorkshireterrier
 30 slikker ansiktene sultne på ting
 blikket sløvet ned av
 det er det samme
 hva det er
 champagne eller heroin
 35 årgangs-Amarone eller kokain koster omtrent det samme
 høye hæler som klapper mot asfalten
 håndsydde sko frå Bologna
 jeans som klistrer seg til bakendene
 uforløste kviser under Dior Foundation Creme

- 40 jeg er så trøtt
av porselen glassbestikk og flatskjermer
langweekend i New York og Cape Town
hybel i Beijing og leilighet på Rivieraen
hvalsafari i Barentshavet
- 45 så trøtt av Foie Gras
andebryst asparges Serranoskinke
på en nyoppdaget melon
Parmesanost fra enda en italiensk landsby
trøtt av det spesielle trøtt av
- 50 enda mer eksotisk
lure på om noen trenger noe
som helst til jul til bursdagen
fra de er ti år gamle
har de eget kredittkort
- 55 eget klesmerke stamrestauranter
utenlandsturer fem ganger i året
de lengter ikke etter noe annet
enn ei stringtruse til fem hundre kroner
fra Ralph Lauren
- 60 feil merke legges i en ensom skuff
eller sendes med søppelbilen
tenk på stranda i Brasil
last ned en film spill et spill
kjøp nye pupper rettere nese
- 65 mindre utstående ører løft hengerumpa
dra kredittkortet i terminalen
på Fornebu-klinikken
ta taxi hjem ring til en polakk
som kan vaske golvet ditt
- 70 mens snittflatene gror grubler vi
over hvilken restaurant
som har en forrett gratinert i ozon
vin lagret i et romskip har vi aldri smakt
server marinert krokodillesadel fra Madagaskar
- 75 keiserreker fra India til tre tusen kroner kiloen
- jeg er så trøtt
slipp inn bølgene
skyll vekk kvern i stykker
og begrav restene
- 80 i det største hullet i verden
dypt under oljeplattformene
under det som er igjen av polarisen
la det brenne i helvete
finn noen tomme ark
- 85 sitt stille helt stille
i fire timer
bare i fire timer

Wenche-Britt Hagabakken, *Bastard* (2008)

Tekst B

■ MODERNE TIDER

PER MAGNUS RISENG

Vi ønsker
helst ikke
å prate
med deg

Ærlig svar

Velkommen til vår nye, personalbesparende telefonsvarer. Vi minner om at du også kan logge på våre nettsider hvor du kan sende oss en e-post, eller spam, som vi kaller det.

Denne tjenesten koster forhåpentlig mer pr. minutt enn du er villig til å betale.

Vi gjør oppmerksom på at samtalen kan bli tatt opp for bruk i fremtidig opplæring og på firmafester.

Tast 1 hvis du ikke er kunde og er villig til å kjøpe noe bare for å få prate med et menneske.

Tast 2 hvis du kommer fra en stor bedrift og virkelig betyr noe for oss.

Er du privatkunde, tast 3. Eller les inn ditt navn, kundenummer og hvordan du klarte å finne dette telefonnummeret.

Beklager, kan ikke gjenkjenne tale. Du vil bli satt over til en ny meny. Vi minner om at vi også har en internettside, og at vi helst ikke ønsker å prate med deg.

Du vil nå få for mange valg:

For spørsmål om de overprisede fakturaene vi sender deg hver måned, tast 1.

Hvis du ønsker å få tilsendt nok en defekt boks med elektronikk, tast 2.

Om du har problemer med din boks og vil snakke med en servicemedarbeider som leser fra en bruksanvisning og ber deg skru av og på boksen, tast 3.

Ønsker du å prate med en av våre lavtlønnede kundebehandlere i Estland som ikke skjønner hva du sier, tast 4.

Vil du ha en bortforklaring på hvorfor det har tatt oss to måneder å sette i gang abonnementet på din adresse, tast 5.

Kunne du tenke deg å snakke med en kundebehandler som ber deg brenne i helvete, tast 6.

Dersom du har lyst til å benytte deg av vår tre måneder lange oppsigelsestid, tast 7 etterfulgt av pi ganger kvadratrotten av 157 og les inn «lbsens ripsbusker» kjempesfort fem ganger.

Tast 8 hvis du har gitt opp.

For andre henvendelser, vennligst vent på svar.

Beklager, men begge våre kundebehandlere er for øyeblikket opptatt på Facebook. Vi kommer nå til å spille tre a-ha-sanger og litt sprakende klassisk musikk. Du vil ikke rykke fremover i køen.

Nevnte vi at vi også har en nettside?

Per Magnus Riseng, *Aftenposten* (2012)

Blank page
Page vierge
Página en blanco

2. Analyser og sammenlign de to tekstene nedenfor. Pek på likheter og forskjeller mellom de to tekstene. Vis sammenhengen mellom kontekst, mottakergruppe, formålet med tekstene og litterære og språklige virkemidler.

Tekst C

Kardemommeliberalismen

UTEN FILTER
KJETIL B.
ALSTADHEIM

Kardemomme er en nokså merkelig by og det hender mye der som ikke hender andre steder.

Thorbjørn Egner

Så er altså norsk kultur truet av innvandring likevel. Innvandring fra Sverige. Den svenske regissøren Sofia Jupither mener «Folk og røvere i Kardemomme by» hindrer arbeidet for mangfold og likestilling i generasjoner fremover. «Er det ikke på tide, etter å ha latt Thorbjørn Egner leve i 100 år, å ta skrittet inn i 2000-tallet og begrave ham for alltid?» spurte hun i en kronikk i Aftenposten.

Boken kom i 1953, og den kunne vært utdatert. Men Jupither tar skammelig feil, så klart.

Det er mye det går an å reagere på i boken og teaterstykket. Det er for eksempel dyremishandling. Løven får melkesjokolade, og det har den neppe godt av. Men noen av denne ukens saker – og utsiktene til vårens politiske landsmøter – viser hvor aktuell boken fortsatt er.

Noe av det som kan se ut til å være verst ved Kardemomme by, er at en gammel mann – sikkert dårlig til bens – må bo i byens eneste høyhus. Uten heis. Det virker brutalt. Og det er lett å forestille seg hvilken tåredryppende reportasje TV 2 kunne laget om Tobias (75), alene i et trekkfullt tårn.

Egentlig er det en historie om moderne eldreomsorg. Der kalles det «trappetrening». De gamle holdes i fysisk aktivitet og i form ved at de må ta trappen. Det er samhandlingsreformens tanker om forebygging i et nøtteskall. Og det passer som hånd i hanske inn i helse- og omsorgsminister

**”Kardemomme-
loven trengs
fortsatt. Den tåler
å gjentas – særlig
av politikere**

Jonas Gahr Støres utspill denne uken om å bytte ut ordet «eldreomsorg» med «trygg og aktiv alderdom».

Historien om Tobias passer med pensjonsreformen også. Tobias fyller 75 år i boken. Men han går ikke av. Han blir ved sin kikkert. Egner skrev lenge før noen hadde funnet opp ordet «levealdersjustering», et ord Dagsrevyen denne uken kunne fortelle at mange i offentlig sektor fortsett ikke har fått med seg. Med pensjonsreformen kan Tobias bli symbolet på det vi vil ha mer av. Han er et moderne ideal. I Kardemomme bys meteorologiske institutt går ingen av ved fylte 67. Tobias vil fortsette å synge «Hallo, hallo, nå blir det deilig sommervær!» til han ramler ned.

<p>Også i integreringsdebatten er Egner aktuell. I 2009 flyttet regjeringen ansvaret for integrering fra Arbeidsdepartementet til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Hvis regjeringen hadde lest Egners bok om igjen, ville den sett at det ikke var klokt, og tykke utredninger ville vært overflødige. Kasper, Jesper og Jonatan blir integrerte og lykkelige når de endelig får jobber som brannmester, sirkusdirektør og hjelpebaker. I Kardemomme by følges arbeidslinjen.</p> <p>Det underligste med Jupithers angrep på Kardemomme by, er hvordan hun kan tro at boken skal hindre mangfold og likestilling i «generasjoner fremover» når den ikke har gjort det de 60 årene den er blitt lest.</p> <p>I 1953 var Norge et snevrere samfunn. Landet hadde fortsatt den såkalte konkubineparagrafen¹, som forbød samboerskap. Homofili var forbudt. Andre religioner enn den lutherske varianten av kristendom var knapt synlig. Butikkene stengte tidlig.</p>	<p>Utstedene ikke så lenge etter. Idealet for kvinner var å være hjemmeværende husmor. Og rocken var fortsatt ikke kommet til landet.</p> <p>Midt i dette samfunnet spikret politimester Bastian opp Kardemommeloven: «Man skal ikke plage andre, man skal være grei og snill, og forøvrig kan man gjøre hva man vil.»</p> <p>Kardemommeloven er en liberalistisk utopi. Den følger skadefølgeprinsippet om at handlinger som ikke medfører skade eller fare for skade for andre, ikke bør være straffbare. Den er en lov for toleranse, og lovens ånd var langt unna det samfunnet folk levde i da boken kom.</p> <p>Kardemomme by er vekerstaten² med stor frihet og stort ansvar for den enkelte. Det offentlige tar seg bare av innbyggernes sikkerhet. Resten er opp til frivillighet og fellesskap. Politimester Bastian fungerer riktignok ikke helt hundre prosent i jobben. Men da mobiliseres borgervernet – bakeren, pølsemakeren og kjøpmann Berg – som fanger</p>	<p>røverne og overleverer dem til politiet. Byfesten er en dugnad. Og den åpnes ikke av noen borgermester. Det finnes ingen politikere i Kardemomme by. For noen kan nok det virke skummelt.</p> <p>Kardemommeloven trengs fortsatt. Den tåler å gjentas – særlig av politikere. I partiene blomstrer lysten til å regulere og forby, enten det er sexkjøp og tiggning eller pappvin og kinderegg. Kardemommeloven er en påminnelse om grensene for politikk.</p> <p>Hvis det er ett norsk lokalsamfunn det er viktig å verne mot fraflytting, må det være Kardemomme by.</p> <p>-----</p> <p><i>Kjetil B. Alstadheim er kommentator i Dagens Næringsliv kjetil.alstadheim@dn.no</i></p>
---	---	--

Kjetil B Alstadheim, *Dagens Næringsliv* (2013)

¹ Konkubineparagrafen: Folkelig navn på paragrafen i straffeloven som forbød at mann og kvinne kunne leve sammen uten å være gift. Opphevet i 1972.

² Vekerstaten: Begrep brukt om en stat som påtar seg et minimum av offentlige oppgaver. Ofte brukt i motsetning til en moderne velferdsstat med en rekke offentlige oppgaver.

Tekst D

Det er lettare sjokkerande for ein stakkar som vaks opp på åtti og nittitalet å følge debatten om kva som er skadeleg eller ikkje for totusentalets barn. Eg melder meg herved på i debatten «Kardemommeby er høgreekstremt og skadelig for barn», og nevner i fleng uansvarlege eventyr og barnebøker.

Djupt sjokkert over eventyr

EVENTYRFIGURANE

VI HAR SELMA LAGERLØFS¹ fullstendig uansvarlege Nils Holgersson som sette seg på ei gås utan sikkerhetssele og flaug over halve Sverige. At han overlevde, er berre flaks, og gud forby at nokon ungar i vår generasjon skulle finne på det same.

Og kven tenker på gåsa? Kva meinte den om å bli brukt på denne måten? Å late ei einsleg gås flyge rundt på denne måten strir på alle måtar med gjess sitt flokkinstinkt. Det har antakeleg også klødd når Nils Holgersson sat på ryggen hennar. Kanskje var det tungt også. Gjess er trass alt ikkje ridedyr. Historia oppfordrar på alle måtar til uansvarleg flygeadferd og dyreplageri.

VI HAR PRINSESSA som kyssa ein frosk. Kysser ein froskar, må ein nær vatn, og kjem ein nær vatn kan ein falle uti. Desse froskekyssande eventyra kan i beste fall føre til fleire drukningsulukker. Og kva veit vel vi om korvidt froskar eigentleg likar å bli kyssa, eller om dei føler det som eit overgrep? Kan eventyret føre til overgrep mot og mishandling av frosk? Froskar er skjøre dyr som ikkje tåler å bli handtert altfor hardt.

For ikkje å snakke om den lovbrytaren av ei prinsesse som gifte seg med Kvitebjørn Kong Valemon. Det er, om ein skal følge norsk lov, ikkje lov å ha seksuell omgang med dyr. Eg viser til Dyrevelferdsloven paragraf 14c. Og kva slags førebilete er denne prinsessa for småjenter i prinsessekjolar? Eit dårleg, openbart.

VI MÅ OGSÅ TA FØRE OSS Smørbukk. Han skiftar, i likheit med mange andre eventyrfigurar, aldri klede, og går i den same gensaren dag ut og dag inn, for ikkje å snakke om i årevis. Ein bør i det minste legge inn nokre scener der Smørbukk dusjar og vaskar gensaren, eventuelt byter genser og viser publikum at han har fleire like gensarar i skapet. Ellers kan han framstå som eit uhygienisk førebilete for barn, og vi vil trass ikkje fostre opp ein generasjon stinkande ungar i mariusgensar. Der går visse grenser.

ANNE VIKEN

Journalist og
barnebok-
forfatter

VIDARE MÅ VI TA EIT OPPGJER med Askeladden. Så mykje som han sit i grua, må han til slutt få kols. Og kva skal han få så mange pene damer etter, han som ikkje jobbar? Askeladden kan faktisk føre til meir naving². Og kva med dette at han skjer hol i sekken sin når han kappet med trollet? Tenk om nokon ungar prøver å gjere det same for å få plass til meir graut. Dessutan lurar han trollet til å skjere hol i sin mage også.

KONG VALEMØN OG PRINSESSA: kva slags førebilete er denne prinsessa for småjenter i prinsessekjolar? spor Anne Viken

Han beint fram lurer det dumme trollet til å ta livet av seg sjølv. Og vi kan også, om vi skal vere nøyaktige her, spørre oss om det er korrekt å stigmatisere troll som dumme, all den tid ingen nokonsinne har fått tak på eit troll og teke seg tid til å dokumentere påstanden. I mellomtida kan vi kanskje kutte ut desse eventyra om troll.

Veit vi at dei finst, liksom? Naturvitenskapen har trass alt teke nokre steg framover sidan Asbjørnsen og Moe tusla rundt på vegane, dusja sjelden og sikkert drakk for mykje øl. Droge med seg farlege sjukdomar frå hus til hus gjorde dei nok også. Kanskje kneip dei bondekonene i baken. Her er det mange oppgjer vi må ta.

BJØRNSTJERNE BJØRNSENS

Synnøve Solbakken er høgreekstremt voldsepos med skadeleg moral: dei mest voldelege gutta med flest knivstikk får dei penaste damene. Galskap, liksom. Ut av skulen med det.

NATURVITENSKAPEN HAR TRASS ALT TEKE NOKRE STEG FRAMOVER SIDAN ASBJØRNSEN OG MOE TUSLA RUNDT PÅ VEGANE

Skal denne «alt er skadelig-trenden» halde fram, blir vår tids barnefortellingar og eventyr om personar utan kjønn og meiningar som sit fastspent med setebelte på eit sterilt golv utan å ta på kvarandre medan dei et salat med plastskei. Kniv og gaffel kan trass alt brukast som våpen. Skei kan brukast som sprettert, men så lenge karakterane kun et salatblad, går det antakeleg bra til slutt.

LEGG TIL SLUTT TIL at eg sjølvsagt er sjokkert. Djupt sjokkert. Nokon må ta eit oppgjer, og det antageleg raskt. Kva dei må ta eit oppgjer med, er for dei fleste etterkvart openbart.

Anne Viken, *Bergens Tidende Mandag* (2013)

¹ Selma Lagerlöf: Svensk forfatter (1858–1940). Fikk som første kvinne Nobelprisen i 1909. Internasjonalt kjent for barneboken Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige (1907).

² Naving: Uttrykk brukt om ungdom som søker og får økonomisk støtte av NAV istedenfor å jobbe eller studere.

NORWEGIAN A: LANGUAGE AND LITERATURE – NYNORSK VERSION

NORVÉGIEN A : LANGUE ET LITTÉRATURE – VERSION EN NYNORSK

NORUEGO A: LENGUA Y LITERATURA – VERSIÓN EN NYNORSK

Vel anten oppgave 1 **eller** oppgave 2.

1. Analyser og samanlikn dei to tekstane nedanfor. Peik på fellestrekk og skilnader mellom dei to tekstane. Vis samanhengen mellom kontekst, mottakargruppe, formålet med tekstane og litterære og språklege verkemiddel.

Tekst A

Trøtt

Så trøtt
av møbler gardiner
hvite lamper
sorte lamper
5 fra Venezia eller Paris
blendende hvitmalte vegger
og alle de gamle bildene
som står i kjellerbodene
sammen med messinglysestakene
10 og furumøblene jeg er så trøtt
av presskanner caffe latte-maskiner
champagnekjølere i sølv
skulpturer fra et galleri i Firenze
hittil ukjente orkideer
15 på geledd i vinduene
øyne bak glass i Bvlgari-briller
så trøtt av Brunello
og Bollinger
trøffelolje fra Piemonte
20 mørheten på antilopebiff fra Australia
trøtt av diamanter i ørene
på henne som bare er fjorten år
og stikker Visa-kortet inn i veggen
ved Louis Vuitton-butikken som ikke har
25 ei eneste veske
som koster under ti tusen kroner
skulderreim av gull
barbiedukkerhunder
chihuahua eller yorkshireterrier
30 slikker ansiktene sultne på ting
blikket sløvet ned av
det er det samme
hva det er
champagne eller heroin
35 årgangs-Amarone eller kokain koster omtrent det samme
høye hæler som klapper mot asfalten
håndsydde sko frå Bologna
jeans som klistrer seg til bakendene
uforløste kviser under Dior Foundation Creme

- 40 jeg er så trøtt
av porselen glassbestikk og flatskjermer
langweekend i New York og Cape Town
hybel i Beijing og leilighet på Rivieraen
hvalsafari i Barentshavet
- 45 så trøtt av Foie Gras
andebryst asparges Serranoskinke
på en nyoppdaget melon
Parmesanost fra enda en italiensk landsby
trøtt av det spesielle trøtt av
- 50 enda mer eksotisk
lure på om noen trenger noe
som helst til jul til bursdagen
fra de er ti år gamle
har de eget kredittkort
- 55 eget klesmerke stamrestauranter
utenlandsturer fem ganger i året
de lengter ikke etter noe annet
enn ei stringtruse til fem hundre kroner
fra Ralph Lauren
- 60 feil merke legges i en ensom skuff
eller sendes med søppelbilen
tenk på stranda i Brasil
last ned en film spill et spill
kjøp nye pupper rettere nese
- 65 mindre utstående ører løft hengerumpa
dra kredittkortet i terminalen
på Fornebu-klinikken
ta taxi hjem ring til en polakk
som kan vaske golvet ditt
- 70 mens snittflatene gror grubler vi
over hvilken restaurant
som har en forrett gratinert i ozon
vin lagret i et romskip har vi aldri smakt
server marinert krokodillesadel fra Madagaskar
- 75 keiserreker fra India til tre tusen kroner kiloen
- jeg er så trøtt
slipp inn bølgene
skyll vekk kvern i stykker
og begrav restene
- 80 i det største hullet i verden
dypt under oljeplattformene
under det som er igjen av polarisen
la det brenne i helvete
finn noen tomme ark
- 85 sitt stille helt stille
i fire timer
bare i fire timer

Wenche-Britt Hagabakken, *Bastard* (2008)

Tekst B

■ MODERNE TIDER

PER MAGNUS RISENG

Vi ønsker
helst ikke
å prate
med deg

Ærlig svar

Velkommen til vår nye, personalbesparende telefonsvarer. Vi minner om at du også kan logge på våre nettsider hvor du kan sende oss en e-post, eller spam, som vi kaller det.

Denne tjenesten koster forhåpentlig mer pr. minutt enn du er villig til å betale.

Vi gjør oppmerksom på at samtalen kan bli tatt opp for bruk i fremtidig opplæring og på firmafester.

Tast 1 hvis du ikke er kunde og er villig til å kjøpe noe bare for å få prate med et menneske.

Tast 2 hvis du kommer fra en stor bedrift og virkelig betyr noe for oss.

Er du privatkunde, tast 3. Eller les inn ditt navn, kundenummer og hvordan du klarte å finne dette telefonnummeret.

Beklager, kan ikke gjenkjenne tale. Du vil bli satt over til en ny meny. Vi minner om at vi også har en internettside, og at vi helst ikke ønsker å prate med deg.

Du vil nå få for mange valg:

For spørsmål om de overprisede fakturaene vi sender deg hver måned, tast 1.

Hvis du ønsker å få tilsendt nok en defekt boks med elektronikk, tast 2.

Om du har problemer med din boks og vil snakke med en servicemedarbeider som leser fra en bruksanvisning og ber deg skru av og på boksen, tast 3.

Ønsker du å prate med en av våre lavtlønnede kundebehandlere i Estland som ikke skjønner hva du sier, tast 4.

Vil du ha en bortforklaring på hvorfor det har tatt oss to måneder å sette i gang abonnementet på din adresse, tast 5.

Kunne du tenke deg å snakke med en kundebehandler som ber deg brenne i helvete, tast 6.

Dersom du har lyst til å benytte deg av vår tre måneder lange oppsigelsestid, tast 7 etterfulgt av pi ganger kvadratrotten av 157 og les inn «lbsens ripsbusker» kjempetort fem ganger.

Tast 8 hvis du har gitt opp.

For andre henvendelser, vennligst vent på svar.

Beklager, men begge våre kundebehandlere er for øyeblikket opptatt på Facebook. Vi kommer nå til å spille tre a-ha-sanger og litt sprakende klassisk musikk. Du vil ikke rykke fremover i køen.

Nevnte vi at vi også har en nettside?

Per Magnus Riseng, *Aftenposten* (2012)

Blank page
Page vierge
Página en blanco

2. Analyser og samanlikn dei to tekstane nedanfor. Peik på fellestrekk og skilnader mellom dei to tekstane. Vis samanhengen mellom kontekst, mottakargruppe, formålet med tekstane og litterære og språklege verkemiddel.

Tekst C

Kardemommeliberalismen

**UTEN FILTER
KJETIL B.
ALSTADHEIM**

Kardemomme er en nokså merkelig by og det hender mye der som ikke hender andre steder.

Thorbjørn Egner

Så er altså norsk kultur truet av innvandring likevel. Innvandring fra Sverige. Den svenske regissøren Sofia Jupither mener «Folk og røvere i Kardemomme by» hindrer arbeidet for mangfold og likestilling i generasjoner fremover. «Er det ikke på tide, etter å ha latt Thorbjørn Egner leve i 100 år, å ta skrittet inn i 2000-tallet og begrave ham for alltid?» spurte hun i en kronikk i Aftenposten.

Boken kom i 1953, og den kunne vært utdatert. Men Jupither tar skammelig feil, så klart.

Det er mye det går an å reagere på i boken og teaterstykket. Det er for eksempel dyremishandling. Løven får melkesjokolade, og det har den neppe godt av. Men noen av denne ukens saker – og utsiktene til vårens politiske landsmøter – viser hvor aktuell boken fortsatt er.

Noe av det som kan se ut til å være verst ved Kardemomme by, er at en gammel mann – sikkert dårlig til bens – må bo i byens eneste høyhus. Uten heis. Det virker brutalt. Og det er lett å forestille seg hvilken tåredryppende reportasje TV 2 kunne laget om Tobias (75), alene i et trekkfullt tårn.

Egentlig er det en historie om moderne eldreomsorg. Der kalles det «trappetrening». De gamle holdes i fysisk aktivitet og i form ved at de må ta trappen. Det er samhandlingsreformens tanker om forebygging i et nøtteskall. Og det passer som hånd i hanske inn i helse- og omsorgsminister

**”Kardemomme-
loven trengs
fortsatt. Den tåler
å gjentas – særlig
av politikere**

Jonas Gahr Støres utspill denne uken om å bytte ut ordet «eldreomsorg» med «trygg og aktiv alderdom».

Historien om Tobias passer med pensjonsreformen også. Tobias fyller 75 år i boken. Men han går ikke av. Han blir ved sin kikkert. Egner skrev lenge før noen hadde funnet opp ordet «levealdersjustering», et ord Dagsrevyen denne uken kunne fortelle at mange i offentlig sektor fortsett ikke har fått med seg. Med pensjonsreformen kan Tobias bli symbolet på det vi vil ha mer av. Han er et moderne ideal. I Kardemomme bys meteorologiske institutt går ingen av ved fylte 67. Tobias vil fortsette å synge «Hallo, hallo, nå blir det deilig sommervær!» til han ramler ned.

<p>Også i integreringsdebatten er Egner aktuell. I 2009 flyttet regjeringen ansvaret for integrering fra Arbeidsdepartementet til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Hvis regjeringen hadde lest Egners bok om igjen, ville den sett at det ikke var klokt, og tykke utredninger ville vært overflødige. Kasper, Jesper og Jonatan blir integrerte og lykkelige når de endelig får jobber som brannmester, sirkusdirektør og hjelpebaker. I Kardemomme by følges arbeidslinjen.</p> <p>Det underligste med Jupithers angrep på Kardemomme by, er hvordan hun kan tro at boken skal hindre mangfold og likestilling i «generasjoner fremover» når den ikke har gjort det de 60 årene den er blitt lest.</p> <p>I 1953 var Norge et snevrere samfunn. Landet hadde fortsatt den såkalte konkubineparagrafen¹, som forbød samboerskap. Homofili var forbudt. Andre religioner enn den lutherske varianten av kristendom var knapt synlig. Butikkene stengte tidlig.</p>	<p>Utstedene ikke så lenge etter. Idealet for kvinner var å være hjemmeværende husmor. Og rocken var fortsatt ikke kommet til landet.</p> <p>Midt i dette samfunnet spikret politimester Bastian opp Kardemommeloven: «Man skal ikke plage andre, man skal være grei og snill, og forøvrig kan man gjøre hva man vil.»</p> <p>Kardemommeloven er en liberalistisk utopi. Den følger skadefølgeprinsippet om at handlinger som ikke medfører skade eller fare for skade for andre, ikke bør være straffbare. Den er en lov for toleranse, og lovens ånd var langt unna det samfunnet folk levde i da boken kom.</p> <p>Kardemomme by er vekerstaten² med stor frihet og stort ansvar for den enkelte. Det offentlige tar seg bare av innbyggernes sikkerhet. Resten er opp til frivillighet og fellesskap. Politimester Bastian fungerer riktignok ikke helt hundre prosent i jobben. Men da mobiliseres borgervernet – bakeren, pølsemakeren og kjøpmann Berg – som fanger</p>	<p>røverne og overleverer dem til politiet. Byfesten er en dugnad. Og den åpnes ikke av noen borgermester. Det finnes ingen politikere i Kardemomme by. For noen kan nok det virke skummelt.</p> <p>Kardemommeloven trengs fortsatt. Den tåler å gjentas – særlig av politikere. I partiene blomstrer lysten til å regulere og forby, enten det er sexkjøp og tiggning eller pappvin og kinderegg. Kardemommeloven er en påminnelse om grensene for politikk.</p> <p>Hvis det er ett norsk lokalsamfunn det er viktig å verne mot fraflytting, må det være Kardemomme by.</p> <p>-----</p> <p><i>Kjetil B. Alstadheim er kommentator i Dagens Næringsliv kjetil.alstadheim@dn.no</i></p>
---	---	--

Kjetil B Alstadheim, *Dagens Næringsliv* (2013)

¹ Konkubineparagrafen: Folkeleg namn på paragrafen i straffeloven som forbaud at mann og kvinne kunne leve saman utan å vere gift. Oppheva i 1972.

² Vekerstaten: Omgrep brukt om ein stat som tek på seg eit minimum av offentlege oppgåver. Ofte brukt i motsetning til ein moderne veldferdssat med ei rekkje offentlege oppgåver.

Tekst D

Det er lettare sjokkerande for ein stakkar som vaks opp på åtti og nittitalet å følge debatten om kva som er skadeleg eller ikkje for totusentalets barn. Eg melder meg herved på i debatten «Kardemommeby er høgreekstremt og skadelig for barn», og nevner i fleng uansvarlege eventyr og barnebøker.

Djupt sjokkert over eventyr

EVENTYRFIGURANE

VI HAR SELMA LAGERLØFS¹ fullstendig uansvarlege Nils Holgersson som sette seg på ei gås utan sikkerhetssele og flaug over halve Sverige. At han overlevde, er berre flaks, og gud forby at nokon ungar i vår generasjon skulle finne på det same.

Og kven tenker på gåsa? Kva meinte den om å bli brukt på denne måten? Å late ei einsleg gås flyge rundt på denne måten strir på alle måtar med gjess sitt flokkinstinkt. Det har antakeleg også klødd når Nils Holgersson sat på ryggen hennar. Kanskje var det tungt også. Gjess er trass alt ikkje ridedyr. Historia oppfordrar på alle måtar til uansvarleg flygeadferd og dyreplageri.

VI HAR PRINSESSA som kyssa ein frosk. Kysser ein froskar, må ein nær vatn, og kjem ein nær vatn kan ein falle uti. Desse froskeyssande eventyra kan i beste fall føre til fleire drukningsulukker. Og kva veit vel vi om korvidt froskar eigentleg likar å bli kyssa, eller om dei føler det som eit overgrep? Kan eventyret føre til overgrep mot og mishandling av frosk? Froskar er skjøre dyr som ikkje tåler å bli handtert altfor hardt.

For ikkje å snakke om den lovbrytaren av ei prinsesse som gifte seg med Kvitebjørn Kong Valemon. Det er, om ein skal følge norsk lov, ikkje lov å ha seksuell omgang med dyr. Eg viser til Dyrevelferdsloven paragraf 14c. Og kva slags førebilete er denne prinsessa for småjenter i prinsessekjolar? Eit dårleg, openbart.

VI MÅ OGSÅ TA FØRE OSS Smørbukk. Han skiftar, i likheit med mange andre eventyrfigurar, aldri klede, og går i den same gensaren dag ut og dag inn, for ikkje å snakke om i årevis. Ein bør i det minste legge inn nokre scener der Smørbukk dusjar og vaskar gensaren, eventuelt byter genser og viser publikum at han har fleire like gensarar i skapet. Ellers kan han framstå som eit uhygienisk førebilete for barn, og vi vil trass ikkje fostre opp ein generasjon stinkande ungar i mariusgensar. Der går visse grenser.

ANNE VIKEN

Journalist og
barnebok-
forfatter

VIDARE MÅ VI TA EIT OPPGJER med Askeladden. Så mykje som han sit i grua, må han til slutt få kols. Og kva skal han få så mange pene damer etter, han som ikkje jobbar? Askeladden kan faktisk føre til meir naving². Og kva med dette at han skjer hol i sekken sin når han kappet med trollet? Tenk om nokon ungar prøver å gjere det same for å få plass til meir graut. Dessutan lurar han trollet til å skjere hol i sin mage også.

KONG VALEMØN OG PRINSESSA: kva slags førebilete er denne prinsessa for småjenter i prinsessekjolar? spor Anne Viken

Han beint fram lurar det dumme trollet til å ta livet av seg sjølv. Og vi kan også, om vi skal vere nøyaktige her, spørre oss om det er korrekt å stigmatisere troll som dumme, all den tid ingen nokonsinne har fått tak på eit troll og teke seg tid til å dokumentere påstanden. I mellomtida kan vi kanskje kutte ut desse eventyra om troll.

Veit vi at dei finst, liksom? Naturvitenskapen har trass alt teke nokre steg framover sidan Asbjørnsen og Moe tusla rundt på vegane, dusja sjelden og sikkert drakk for mykje øl. Drog med seg farlege sjukdomar frå hus til hus gjorde dei nok også. Kanskje kneip dei bondekonene i baken. Her er det mange oppgjer vi må ta.

BJØRNSTJERNE BJØRNSENS

Synnøve Solbakken er høgreekstremt voldsepos med skadeleg moral: dei mest voldelege gutta med flest knivstikk får dei penaste damene. Galskap, liksom. Ut av skulen med det.

NATURVITENSKAPEN HAR TRASS ALT TEKE NOKRE STEG FRAMOVER SIDAN ASBJØRNSEN OG MOE TUSLA RUNDT PÅ VEGANE

Skal denne «alt er skadelig-trenden» halde fram, blir vår tids barnefortellingar og eventyr om personar utan kjønn og meiningar som sit fastspent med setebelte på eit sterilt golv utan å ta på kvarandre medan dei et salat med plastskei. Kniv og gaffel kan trass alt brukast som våpen. Skei kan brukast som sprettert, men så lenge karakterane kun et salatblad, går det antakeleg bra til slutt.

LEGG TIL SLUTT TIL at eg sjølvsagt er sjokkert. Djupt sjokkert. Nokon må ta eit oppgjer, og det antageleg raskt. Kva dei må ta eit oppgjer med, er for dei fleste etterkvart openbart.

Anne Viken, *Bergens Tidende Mandag* (2013)

¹ Selma Lagerlöf: Svensk forfatter (1858–1940). Fekk som første kvinne Nobelprisen i 1909. Internasjonal kjend for barneboka Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige (1907).

² Naving: Uttrykk brukt om ungdom som søker og får økonomisk støtte av NAV i staden for å jobbe eller studere.